

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden pénteken egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frittal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és értéküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
czimzandók.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök **Paget János; Berde Áron, Szabó Sámuel, Szentgyörgyi József, Vörös Sándor,**
felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos.**

Tartalom: Milyen bort termesszen az erdélyi gazda? Gróf Teleki Gusztáv. — Gyümölcsstenyésztesünk érdekében, Villási Pál. — Az erdélyi törvényhozás és közigazgatás erdőügyi intézkedéseinek rövid története, Jakab Elek. — A szekes-fehervári kiállításról. — Egyleti mozgalmak: Választmányi ülés 1879 január 6. és 7-én. — Meghívás. — Kolozsvári vizkeresztli vásár. — Vidéki gazd. tudósítás: (Felső-Rákos.) — Piaczi árak. — Hirdetések

Milyen bort termesszen az erdélyi gazda?

Több év óta Erdélyben vállalkozóbb termelőink majdnem mindenféle fajú bor-szőlőt állítottak be és kísérlettek meg, a legfelkapottabb fajok egyike éppen a Rajnai Riesling. Nem tagadható, hogy e faj bárhol is ültetve, középszerűn felül álló évben és csak tűrhető fekvésnél mindenütt jó bort ad; de ritka azon év, ritka a hely és még ritkább azon termelő, ki oly bort állít elő, mely a Rajna finomabb borának színvonalán állana. Azért rendszeren csak oly minőségű bort termelünk a rieslingből, melyről Babo jogosan elmondhatta, „hogy Erdély természet sok rieslinget — mert jól terem — kevés illat és zamattal; jó években a jobb asztali borokhoz lehet számítani, de gyengébb években rosszabb a közönséges bornál.”

Ezen bizonytalan eredményű faj helyett, azoknak kik újabban szőlőt állítanak be — gyengébb fekvéseken, — sokkal inkább tudom ajánlani az alább leírt fajokat, melyeknek jóságáról saját tapasztalataim győztek meg u. m. fehér boroknak:

I. Barát szőlő (Klávner.)

II. Olasz (Welsch) riesling.

Vörös boroknak:

I. Oporto.

II. Burgundi fekete.

III. Carbenet.

A Barát (Klávner) ezen másodrendű talajokban is kitűnően diszló faj, mely már nemcsak a középjoságu években is igen jól szokott sikerülni: hanem még az oly években is, mint az 1877-iki és 1878-iki. Merit még a más fajok közül ritka tu-

dott még csak középszerűsége is felemelkedni; addig a Barát szőlő jó borral jutalmazta a termelő fáradságát. Mire bizonyítékul szolgál a kolozsvári szőlők különböző fajaival tett cukortartalom vizsgálat, melynek eredménye az volt, hogy míg a kolosmonostori gazd. tanintézetnek az aljban — inkább burgonya vagy káposztának való helyén — ültetett Klávnerje Bábó mustmérője szerint 21% cukortartalmat ért el, — addig a más fajok a legjobb fekvés mellett is csak 14—15%-on maradtak.

A Welsch (olasz) rieslingnek jobb fekvések mellett terjesztését nagyon ajánlhatom, mert ott igen bő termést és kellemes I-ső osztályu asztali bort ad; mely mint ilyen a rajnainak mindig elébe helyezhető, azonkívül bővebb termése és könnyebb elárusíthatása tekintetéből is. Azonban a természetköz nagyobbrésze finom peccsenye bort akarva elő állítani, de rendszeren a jókori szüret és a szőlők kellő meg nem választása miatt csakis asztali bort nyer: — pedig a nagy fogyasztás is tekintetbe lenne veendő, mert míg egy hectoliter finom peccsenye bor kél el, addig tíz annyi asztalit fogyaszt a közönség, nemcsak azért, mert most mindenfelé a finomabb bort fogyasztóknak száma napról-napra kevesbedik; hanem azért is, mert magasabb árak és minőségük a tömeges keresletnek egyáltalában határt szab.

Az Oporto erős és edzett fával, már szeptemberben érleli termését, sőt jobb években augusztusban is találhatni köztérett fűrtöket. A vörös fajok közt éppen olyan, mint minő a Welsch riesling a fehérek közt: igen bőven terem és igen kitűnő sötét színe van, már pedig a szín éppen oly főkelléke a vörös bornak, mint az illat és zamat.

Jó években és későbbben szürve, nehéz és erős sötét vörös bort ad, milyeneket Szilvásynál Hadróven, Gróf Bethlen Jánosnál Kamaráson, Br. Szentkereszt Györgynél Hosszaszón szoktak előállítani, — rendszeren könnyebb, de szinte nagyon jó színű asztalit ad; a híres Carbenettel összehasonlítva roppant bő terméséért a gazdára nézve szinte hasznosabbnak tartom. Nincs mért követeljük, hogy I-ső rendű peccsenye bor

legyen — ámbár a gyengébb években is jól megéri; példa rá drassói ültetése, hol úgy a tavaly, mint az idén 20 czukorfokot ért el Babo szerint, — mert mint asztali könnyen eladható és a kevés árkülönbséget a mennyiség nagyon is kipótolja. A természetéről terjedt alaptalan hírekkel szembe tapasztalataimat állítva, egész bátran ajánlhatom a termelők figyelmébe.

A Burgundi a mi éghajlatunk alatt mindig megéri, nemes és tüzes bort ad — fája a közelebbi években kissé gyengén maradt, mit az ujabban nagyobb mérveket öltött szőlőlevéltbetegségnek (Brenner) vélek tulajdoníthatni; e betegség azonban saját tapasztalatom szerint a szőlőfejlődésre nézve is — a meglepetési időhöz mérten — igen nagy befolyással van: példa rá a Tancsi és Egerbegyi birtokaimon termelt Klävner. Tancson a már kifejlődött termés lepetvén meg, ennek sem minőségére, sem mennyiségére nem volt befolyással; — egerbegyi szőlőmben pedig, melyet éretlen korában lepett el, a termés egészen fejletlen maradt.

A Carbenet, erős fáju, sötét színű, igen kitünő erős vörös bort ad. Tapasztalatom róla az, hogy csak kitünő helyre való; azt állítják róla, hogy korai lenne, de észleltem ellenkezőt bizonyít, nálam úgy 1878-ban, mint 1877-ben october elején még csak alig kezdett vörösedni, azonban szüretelése előtt két heti jó időt kapván october végére egészen elkészült és mustja mind a két évben 18°/₁₀₀-ot ért el Babo szerint és így inkább azt mondhatnám róla, miszerint későn ér, de gyorsan fejlődik.

Mindezekből folyólag annak ki ujabban szőlőültetvényeket akar beállítani és a vörös fajokat előtérbe helyezni, a fent leirt fajoknak egyenlő arányban való termelését ajánlanám, ugyanis az Opörtő, mint asztali nagy fogyasztásnak örvend és bőtermésénél fogva az árcsökkenést is inkább elbirja; a Burgundinak jó szint ad, emez viszont nekie testet; szüretelési ideje a fent leirt kettőével nem vág össze és miután nyílt titok, hogy jó és megfelelő vörös bort erjesztő kádak nélkül készíteni nem lehet, nagy megvetendő előny, hogy ugyanazon egy rendbéli edényben egy szüreti idény alatt háromszor lehet erjesztetni. Tudva van továbbá az is, hogy a vörös bor mindig árusabb és keresettebb, mint a fehér és nékem, mint az erdélyi-pince-egylet választmányi tagjának, ki a borsforgalom mozzanatait már évek óta figyelemmel kísérem, volt alkalmam észlelni, hogy a külföldi megrendelések a vörös borokra uézve mindig tulnyomók. Előnye a vörös bornak még az is, hogy két év alatt palackkéretté tehető, míg a fehér bornál erre négy év szükséges. A vörös bor szürete legtöbbszörre octoberhóban megesik és így apadása sem lesz oly nagy, mint a Rieslingé, melyet hogy jó bort nyerjünk belőle, novemberre vágyunk kénytelenek hagyni. Ezenkívül több időnk is marad az őszi munkák megtételére, a mi némely vidéken épen nem megvetendő előny.

Gr. Teleky Gusztáv.

Gyümölcstenyésztésünk érdekében.

Uj földmívelési ministerünk beköszöntő beszéde, de rövid működési ideje óta életbeléptetett intézkedései is, valamint Komárommegye közigazgatási bizottságának a gyümölcsfate-

nyésztés érdekében hozott legujabb határozatai oly mozzanatot képeznek gyümölcstenyésztésünk életében, hogy azokat teljes joggal egy új korszak kiinduló pontjainul üdvözölhetjük és az új év kezdetével tiszta szívből kívánhatjuk; adja Isten hogy e két mozzanat képezze hazánkban gyümölcsfatenyésztésünk minél előbbi fölvirágzásának alapkövét és ez a két mozzanat szelíeme állandóan vagyoni jólétünk kifejtésében karöltve működjen, melynek hogy hazánk kitünő talajminőségében rejlik legfőbb, legtartósabb, legbiztosabb kincsbányája, azon, úgy hiszem, többé senki sem kételkedik!

Nem ok nélkül neveztem e két rokon eseményt korszakot alkotó mozzanatnak, mert hogy mindkettőt az eddiginél határozottabb erély, a gyümölcsfatenyésztés fontosságának nyomatékosabb elismerése jellemzi, azt tagadni lehetetlen; de egymás mellett is azért hozom fel azokat, mert azon előkészületek és nem kevés áldozattal járó intézkedések után, melyek kormányunk részéről idáig a gyümölcsfatenyésztés érdekében történtek, meggyőződéseim szerint nagyobb erélyt kifejteni kevessebbel alig lehet, mint ha azt, mit Komárommegye saját területén kötelezőnek kimondott, t. i. hogy a gyümölcsfatenyésztés tanítása és faiskolák berendezése minden község és néptanítóra nézve kötelező legyen, nemcsak az egész ország népiskoláira nézve hanem minden rokon természetű tanintézetre is kötelezőnek mondatik ki.

Sőt meggondolva azon nagy horderejű és úgy anyagi, mint szellemi tekintetben kiszámíthatlan hasznot, mely a gyümölcsfatenyésztés általánossá tételéből hazánkra háramol — elérkezettnek vélném idejét annak is, miszerint országos törvény által mondatnék ki az; hogy az ez érdemben hozandó törvény életbe léptetésétől kezdve tíz éven át minden földbirtokos, legyen az kicsiny vagy nagy, évenként annyi gyümölcsfát ültetni és jó tenyészetéért jót állni köteles legyen, a hány hold szántóföldet tulajdoni joggal bír. Ugyan erre köteleztetnének a holt birtokok haszonélvezői, községi-, megyei-, állami- és társasági közutak birtokosai is, kikre nézve a birtokukban levő utak hossza és szélessége szolgálna mérvadóul úgy, hogy a 4 meternél keskenyebb utak mellé minden 12 futó méterre egy gyümölcsfa, a 4 meternél szélesebb utak mellé pedig minden 12 futó méterre 2 drb. gyümölcsfa ültetessék — szinte 10 év alatt.

Nem lehet ezen tervnek ellenére vetni, hogy ez által hirtelen sok talaj vonatnék el a mezsei gazdaság többi ágaitól, mert azon kívül, hogy 180,000 hold, melyet az az egész országban igénybe venne, 10 éven át csak lassanként foglaltatnék el, még azután is 15—20 éven át a fasorok közeiben kapásnövények alá használtathatnék. Valamint azt sem, hogy ezen terv az ültetéshez szükséges csemeték elégtelensége miatt kivihetetlen

mert sok oly vidék van már hazánkban, hol e czélra elég mennyiségű csemete lenne kapható; de oly esetekben is, hol ez nem volna így, segíteni az által lehetne, ha a föntebbi tíz évből ötöt arra engednénk, miszerint az illetők elegendő mennyiségű csemete előállításáról gondoskodjanak, hanem akkor a 6-ik évtől kezdve minden esztendőben, minden hold szántóföld után, 2—2 drb gyümölcsfát ültetni kötelesek lennének.

Az ültetéssel járó költség nagysága sem képezne e terv kivitélénél komoly akadályt, mert ugy saját előállításban, de különben is ekkora kereslet mellett, 1 drb csemete 20 krért könnyen elő állítható vagy megszerezhető, ültetése pedig 10 krért végrehajtható; hogy pedig 10 holdnyi szántóföld birtokosa, évenként e czélra 3 frtnyi kiadást meg ne birna, képzelni lehetetlen; főkép ha meggondoljuk, hogy az ilyen kiadás nem örökre kidobott pénz, hanem oly — mintegy takarékpénztárba tett — befektetés lenne, mely a befektető tőkáját csak 10 év múlva is legalább tíz annyira, az összes nemzeti vagyont pedig 36—40 millió forinttal emelné!

Ugyanis hazánkban 18 millió hold szántóföld lévén, miután ezután 10 év alatt 18 millió gyümölcsfa, a közutak mentében pedig legalább is még egyszer annyi lenne ültethető és oly berendezés mellett, hogy ha a fák sorait egymástól 10 meternyre; határozzuk, ezen sorokban pedig egymástól szinte 5 meternyre vagy alma, vagy körte, vagy cseresnye vagy kajszibarackfát; ezek közé pedig 5 meternyi távolságra vagy szilva; vagy őszibarackfát ültetünk, akkor egy holdon elfér 100 drb. fa és még minden sor közt marad egy 6 meternyi szalag kapás növények alá; a föntebbi mennyiségű gyümölcsfa elültetéséhez tehát 180,000 hold azaz összes szántóföldjeink $\frac{1}{100}$ -ad része szükségeltetnék.

Mivel pedig ezen 180,000 hold évi jövedelmét közönséges gazdasági művelés mellett holdanként 5 frtnál, azaz összesen 900 ezer forintnál többre tenni nem lehet, de az abban ültetett gyümölcsfák évi hozamát 20 év múlva darabonként 1 egész 5 frtra jó lélekkel föltehetjük, ebből önkényt következik: miszerint ama 180,000 hold évi jövedelmét és az ország adózási képességét 20 év alatt nemcsak 900,000 frtól 40—200 millióra emelnők, hanem ha tekintetbe vesszük azon ezerféle ipart, mely akkor a nagy termelés mellett, a gyümölcs különféle értékesítése körül szükségképen kifejlődnék, nemcsak a megélhetés lehetőségét, hanem az általános jólét biztos emelkedését is lényegesen előmozdítanók.

A föntebbiekből kitünik, hogy még kötelező törvény mellett is, 25—30 évre volna szükségünk míg gyümölcsenyésztésünk általános jövedelmezőségét érezhetővé tenni képesek volnánk, könnyű tehát elgondolni, mennyi időre lesz szükségünk akkor, ha annak kívánt elterjedését a dolgok rendes menetére — illetőleg nem-menetére bizzuk; de ahhoz, hogy gyümölcs tenyésztésünk igazán viragozzék, szakértő felügyelők és gondozók föllállítása mulhatlanul szükséges, már pedig addig, míg a gyümölcsfa általános tenyésztése törvény által kötelezett nem lesz, ilyenek föllállításához nem nagy a kilátás. Hozzá lehet

ezen okokhoz tenni még: hogy vagyonosodásunk sikeres emelése érdekében talán ez az egyetlen nagy szabású intézkedés lenne, mely egészen és kizárólag magunktól függ és melynek teljesedésbe menését sem barát, sem ellenség, sem vám, sem phylloxera megakadályozni képesek nem lennének.

Igaz ugyan, hogy ezen terv sikeres keresztül vitelénél bizonyos kiadások elkerülhetetlenek, mert hogy vidékenként, illetőleg községenként megfelelő fizetések közegek lennének fölláthatók, kik a törvény pontos végrehajtását ellenőrizték és a késedelmezőket annak megtartására kényszeríteni ne csak joggal, hanem elegendő hatalommal is bírjanak, kik az ültetés, gondozás, fajmegválasztás és gyümölcsértékesítés ügyében kellő utasítást adni képesek és kötelesek legyenek és kik végül a már kiültetett gyümölcsfák gondozása, valamint az állatok, emberek és elemek károsításai elleni megvédésével lennének megbízva, — mindez magától értetődik, de az is bizonyos; hogy ezen kiadások egy részt a várható haszonnal szemben elenyészők, másrészt pedig csak kötelező törvény mellett lennének hálás sikerrel rendszeresíthetők.

Az is igaz, hogy a hazánk égalji és talaj viszonyai közé legjobban bele illő fajok megállapítása czéljából mulhatlanul szükséges, miszerint hazánk különböző vidékein ugy nevezett gyümölcsészeti kísérleti állomások állíttassanak, illetőleg a hazában már ugy is szép számmal létező fatenyésztő kertészetek ilyenekké átalakíttassanak; minthogy azonban ezek működésének eredménye igen lassu, bizonyos kisebb számú oly fajokkal pedig, melyekkel a nagybani termelést sikeresen már most is megkezdhetnők, idáig is rendelkezünk: én e miatt az általános gyümölcsfaültetésnek kötelező kimondását továbbra halasztandónak nem találnám és e fölötti behatóbb eszmecsere kifejlődése czéljából, minden ezen kérdés iránt érdeklő viseltető ügy- és szakbarátot nyilatkozat tételre tisztelettel fölkérek.

Villási Pál.

A erdélyi törvényhozás és közigazgatás erdőügyi intézkedéseinek rövid története.

J a k a b Elektől.

(Folytatás.)

Ez erdészeti rendszabályzat 53 pontból áll, le van benne írva az erdők tüzelési, ipari és kereskedelmi haszna és fontossága, az eddigi erdőhasználat hiányai és kára, el van mondva: kiknek kötelessége az erdészeti rendtartás ellenőrzése és végrehajtása; két részben van tárgyalva e kérdés: 1) minő szabályok szerint kell vágni a felnőtt fát vagy kész erdőt? 2) hogy kell új erdőt plántálni és fölnevelni? Ezután elő van adva a különböző fajok természet, életkoruk, növésük; ismertetve a talaj, a gyökérzet és hajtások; a fák mirevalósága, térfogata stb., favágás ideje, őszi és tavaszi bánás a levágott fával, törzs, ágak, stb. kezelése, kitáblázás, elhordás, tüzi és eszközök vágatása, tartása; a vágottak védelme, magvetés, ápolás, az erdők szép alakja, fa-sorok, legeltetési szabályok, tilalom, a fák leveles ágainak tápszerű használása, utak, ösvények tartása, a

fák héjának lehántása, avar égetés és asszuágak meggyújtása; hogy kell levágni a nagy és kis fát; határjegyekre vigyázás, országutak melletti erdőkre különös felügyelet szükséges; vi-
zenyős talaju erdőkkel való bánás, a fák magvainak természete, gyűjtése, gondozása stb.

E szabályzatban egy észszerű erdőbirtoklás és használás alapelvei már letéve vannak. Csak az időnek kellett telni, a fa-
szükségnek növekedni, az ország lakószáma létszámának szaporodni, hogy ezek önként tovább fejlődve, a gazdaságtan egy önálló ágát képezzék. Az udvar még azon 1783. évben január 5. eleven mesgyék, gyepük és sánczok állítását rendelte el és azokra a felügyeletet a tisztek szigorú kötelességévé tette; 1784. január 1. e rendeletet megújította és az eredményről koronként tudósítást parancsolt a Felsőházhoz tételni. 1785. márcz. 15. a kir. főkörmányszék, a hatóságoktól hozzá az erdők állásáról beérkezett jelentések alkalmából, az erdőszabályzat 53. §-a 9-ik pontja kibővítésével minden vármegyében, székben és városban külön értelmes erdőfelügyelő (Inspector) felállítását rendelte el, kötelességökké téve, hogy az erdőszabályzat végrehajtására ügyeljenek és a tapasztalt eredményeket az udvarhoz teendő tudósítás végett jelentsék fel. Ugyan 1785. márcz. 31. kelt udvari rendelet az erdőpásztoroknak feyvertarthatási jogot adott. 1787. 4446. főkörm. szám alatt az 1781-ki erdőrendszabályzat ismét kihirdettetett, ez alkalommal oláh nyelvre is lenyomatva, 1788. május 23. kelt kir. főkörm. rendelet által a barmok az erdős helyekről általában kitiltattak, valamint a köz-
erdők felosztása is elrendeltetett.

Ezzel bezáródik a harmadik korszak, mely alatt egy törvény sem hozott.

Az elősoroltak mind adminisztratív intézkedések . . . És itt átjutunk az erdők állapotának 1791—1848-ki úgy nevezhető renaissance korába, a mi a negyedik korszakot alkotja.

* * *

E korszakban igen nevezetes közigazgatási intézkedések tétettek, valamint törvények is hozattak. Tárgyaljuk a kettőt külön. Először az administratio tényeit sorolom elé. 1794. a birtokosok erdeik őriztetésére utasítottak, 1799. az erdőégetés, 1800. az erdőpusztítás ujabban eltiltatott, 1807. új erdők plántálása és a selmeczi akademiára az erdészeti tanulása végett az ország pénztárából veendő 200 frt ösztöndíj mellett bölcsészetet és mértant végzett 6 ifju küldetése határozott meg, 1809. a fák meghántása tiltatott el, 1808. az erdőmesterek és mérnökök számára utasítás adatott; 1811. meghatározott az erdőmesterek és felügyelők fizetése, a selmeczi akademiára két erdészeti gyakornoknak 300 frt ösztöndíjjal felvételése, a megyékben erdőfelügyelők állítása; 1812. az erdőfelügyelők gyakorlati tanulás végett a fiskusi erdők főfelü-

gyelőjéhez utasítása rendeltetett, erdészeti iskola állítása is javaslatba hozott. 1816. Kis József tordamegyei erdőfelügyelő, 11584. főkörm. sz. alatt felterjesztést tett a kir. főkörmányszékhez, melyben ajánlatba hozta, hogy I) az erdőfelügyelők minden évben utazzák be kerületeiket és az erdők pusztulása okait és gyarapítása eszközeit adják elé és erre nézve 8 pontban foglalta össze nézeteit; II) a birtokosokkal és közönségekkel ismertessék meg azon utakat, melyeken az erdők gyarapítása legkönnyebben elérhető; ide vonatkozó nézeteit 4 pontban foglalta össze; III) a fakimélés módjával mind a birtokosoknak, mind a népnek megismertetését halaszthatatlannak látta és ennek miként eszközlése tervét 6 pontban adta elé. Ezen előterjesztés eredménye az 1811-ki erdészeti rendtartásnak pontos végrehajtásának elrendelése lett. 1819-ben az erdészeti rendszabályok megtartása ujabban megrendeltetett; a román ifjak 15. életévektől a 20-ig gyümölcs- és más élőfák ültetésére szorítottatni határozottak; 1822-ben az 1811—12-ki XXXIV. t.-czikk teljesedésbevétele rendeltetett; 1824. az erdőfelügyelők kötelességei és fizetése szabályoztatott; 1832-ben az erdőpásztoroknak a majorsági pénztárából fizetés és a büntetések $\frac{1}{3}$ -da ezen pénztárakba szolgáltatása rendeltetett. Az erdészeti gyakor-
noknak mind hol tanulásukra, mind ösztöndíjokra nézve több rendelet tétetett, míg 1843. a tanulás állandó helyéül Selmece és az ösztöndíj mennyisége 300 forintban állapított meg.

A törvényhozás 3 törvényt alkotott e korszakban: kettőt 1791-ben, egyet 1811—12-ben, t. i. az 1791-ki XCV-ik ideiglenes (Articulus Provisionalis) és a XXX-ik végleges t.-czikket; az első az erőszakos erdőpusztítás meggátlásáról szól, az utolsóban a törvényhozás érdemileg intézkedéseig az erdők felosztása és fenntartása kimondatott, azon megkülönböztetéssel, hogy a hol a pusztítást a felosztatlanság okozza, ott az osztály azonnal végbeviendő rövid perfollyammal; a hol az erdők pusztításánál azok per alatt léte az ok, ott az gyorsítottassék meg, az erdő tétessék zárlat alá, melynek megszegői 200 forinttal büntettesse-
nek. Az erdők országszerte a földesurak gondviselése alá adattak, azok engedélye nélkül a parasztnak az erdőben legeltetni, irtást tenni, fát vágni vagy gyujtogatni nem volt szabad szigorú büntetés terhe alatt.

Az 1795-ki országgyűlés bizottságot nevezett ki és új erdészeti rendszabályzatot dolgozott, mely három részre oszlott, az I) tárgyazta a felnőtt erdők vágása körüli teendőket 1—15. §-ban, II) a vágott és növő erdőkkel való bánást és azok fenntartását 1—15. §-ban, III) az ujonnan plántált és ifju erdőkkel

bánást és azok növelését 1—8. §-ban. Más felosztás de csaknem ugyanazon elvek. Sok tanúság benne és oly javítási nézetek, hogy mindjárt lelelik egy évszázad és maig nincsenek foganatosítva a leghasznos igérőbb javaslatok. A bezáró részben erdőfelügyelők 200 frt fizetéssel, a községekben erdőpásztorok és esküdtek alkalmazása javasoltatott, az erdőpusztítás és pusztítók ellen szigorú eljárás foganatosítása lőn ajánlva; a népnek a fák és erdők megkímélésére oktatása terveztetett; de mindez csak kegyes óhajítás maradt, törvényé nem válhatott. 1800. május 14. a törvényhatóságok megkérdezettvén az erdőpusztítások miként meggátolhatása iránt: ezek ezt csak törvény által vélték elintézhetőnek. Így hozatott meg 1811—12-ben a 16 pontu XXXIV-ik t.-czikk: az erdőlés rendéről, melyben részint az eddigi törvények, részint a felsőbb rendeletek és bizottsági munkálatok elvei új alakba öntettek és az országgyűlés által addig is, míg a Felső megerősítné, kihirdetése és életbeléptetése határoztatott. A kormányzék kihirdette és a Felsőnek beleegyezését kikérte. A megerősítés a 16-ik pont hijával történvén, 1829. évi ápril 4-ki kir. leiratban: az ország által nem fogadtatott el; másodszor is fölterjesztvén, 1837. a jul. 9. kelt kir. leirattal egész kiterjedésében megerősítettetett, de ekkor sem czikkelyeztetett be és így törvényé sem vált. Az 1846—47-ki urbéri törvényben is volt a jobbágyok erdőlési jogáról szó, de az sem lépett életbe.

Igy érte Erdélyben az erődügyet az 1849—1860-ki nagy provisorium, a mi az ötödik korszakot teszi.

Ezen, Erdélyre nézve örökre gyászos emlékü időkből az 1851. jun. 28., 15508. cs. kir. helytartósági számú rendeletet emlitem meg, mely az erdőfelügyelők személyzet, határpásztorok, erdő- és mezőcsöszök kötelességeit és esküformáját tárgyalja, az első 5 pontból áll és tisztán rendőrfegyelmi jellegű; a másik az 1852-ki december 3-án kiadott, Erdélyben 1857. június 24-én kihirdetett, de életbe csak 1858. január 1-én lépett cs. kir. Nyiltparancsbeli erdőtörvény, melynek 1—5 előzményi czikke és I—VI. szakasza van, az I) szól az erdőgazdaságról 1—23. §-ban, a II) a mezei termények hordásáról (?) 24—43. §., III) az erdőégésekről és rovarokról 44—51. §., IV) az erdővéd-szolgálatról 52—58. §., V) az erdőtulajdon biztonsága elleni kihágásokról és e tekintetben követendő eljárásról 59—71. §., VI) az erdei kártérítési határozatokról 72—76. §., VII. szakasz) a folyamodás útjáról 77. §.

Ebben látszik a német rendszeresség és theoretizálási hajlam, de nincs viszonyainkhoz alkalmazva, nem elég emelkedett látókörü, nem alkotmányos, a birtokosok érdekeinek elég védelmet nem nyújt, a vétségek iránt nem elég szigorú, épen ezekért a nép vérébe nem ment át, inkább mint történelmi anyag vehető tekintetbe.

A hatodik — és adja Isten, következék erre az egyesült magyar királyság újabb öt százada — az 1861-től 1867-ig terjedő időszak. Ez alatt, a közigazgatás csak az elharapózva volt erdőpusztítás (vagy a mint az akkori új bezirkerek irták: erdőrontás) és a magán tulajdon erőszakos megtámadása meggátolásával foglalkozott — azt is kevés siker követte. Így irányban adta ki az erdélyi kir. fő kormányzék elnökség 1861. decz. 18. 3008. számú rendeletét, melyben az 1852. május 27-ki általános osztr. büntető törvény illető §-ainak fenyegetése alatt tiltotta meg a más erdőinek megtámadását és pusztítását, mely rendeletet később a kir. fő kormányzék és az udvari kancellária is ismételve kibővített és kihirdetett. Az 1863—1865-ki nagyszabeni törvénytelen tartománygyűlés és az erdélyországi 1865-ki utolsó országgyűlés ily kérdésekkel nem foglalkozott.

Ez Erdély törvényhozási és adminisztratív nyolczszázados erdőügyi intézkedéseinek töredékes képe, dióhéjba szorított története! Így állapotban találta ez ügyet a két ország teljes egyesülése. Azóta a nagy és erős anyaország törvényhozásától vár egy, a történelmi jognak és fejlődésnek megfelelő, az erdőgazdaság mai színvonalán álló oly törvényt, melyet ő megalkotni képes nem volt és a mi nélkül maholnap erdőten Erdélylyé válik a fenyőkoszorus határu szép kis ország. —

A székes-fehérvári kiállítás ügye.

Székesfehérvárból érkező tudósítások értesítenek bennünket a jövő év tavaszán ugyanott tartandó országos kiállítás végrehajtó bizottságának buzgalmáról, különösen ki vannak emelve az elnök mélt. gr. Zichy Jenő és Lederer Sándor ur Budapestről, mint a II. csoport elnöke és az iroda s pénztárügy főnöke, kik mindketten a kiállítás körül lankadatlan és sikeres tevékenységet fejtenek ki. A bejelentések nem remélt nagy számban történnek és különösen minőségre nézve fényes eredményt helyeznek kilátásba. A kiállítás érdekében eddig az ország minden részében 22 bizottság működik, kiknek tevékenységét a legtöbb országos kereskedelmi kamara pártolása hathatósan előmozdítja. Az ujonnan kinevezett miniszter urak gr. Szapáry Gyula és br. Kemény Gábor, kiknél a végrehajtó bizottság határozata folytán gr. Zichy Jenő, Lederer Sándor és Mátyus Aristid urak küldöttségileg tisztelegtek, ezen a művelődési fejlődéseinket a legnagyobb mérvben előmozdító vállalatot leghatósabb pártfogásukról biztosították, mint azt hasonlólag a t. kormány többi tagjai is, már más alkalommal tették. Ha tekintetbe vesszük a váratlanul nagy érdeklődést, a mellyel ezen kiállítás országszerte találkozik, azon lankadatlan tevékenységet és kiváló tapintatot, melyet a kiállítás rendezése és egész beosztása körül különösen az elnök gr. Zichy Jenő kifejt; ha tekintetbe vesszük végre azon körülményt, hogy sok és elismert szakférfi egyhangú ítélete szerint ezen kiállítás a képzelhető legszebb térségekkel rendelkezik, már ma is csaknem határozottan állitható, hogy ezen kiállítás kitűzött céljának tökéletesen meg fog felelni, a mennyiben hű és könnyen áttekinthető képét nyújtandja mindannak, mit szeretett hazánk és mellékter-

tományai a művészet, kézmű-ipar, mezőgazdaság és állattenyésztés terén előállítani képes, kifogja tüntetni továbbá az egyes ágak körül az utóbbi években történt haladásokat és javításokat, valamint egyes czikkeinknél elért versenyképességét külföldi gyártmányokkal szemben. Tekintettel a kiállítók nagy számára, a kiállítók érdekében vélünk eljárni, őket arra figyelmeztetve, hogy bejelentéseikkel ne késsenek, hanem azok mielőbbi foganatosításával kiállítandó tárgyuknak méltó és célirányos helyet biztosítsanak. —

Egyleti mozgalmak.

Az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmányának ülése 1879. január 6 és 7-én.

Tartott Szabó József alelnök elnöklete alatt, jelen voltak Szentgyörgyi József, Báro Bánffy Dániel, Báro Bánffy Albert, Inczedy Samu, Báro Bánffy Ernő, Dávid Antal, Ladányi Sándor, Veress Ferencz, Szenkovics Márton, Petrichevich Horváth Gábor, Filep István, Tóth Zsigmond, Finály Henrik, Berde Mozes, Berde Áron, Csulak Dániel, Pall Sándor, Demeter Károly, Vörös Sándor, Gróf Bánffy Béla, Báro Bornemisza János, Paget János, Sigmund Dezső, Szentgyörgyi Lajos; Dr. Hintz György, egyleti pénztárnok; Gamauf Vilmos, egyleti titkár.

183. Elnök a nagy számmal összegyűlt tagokat az új év alkalmából melegen üdvözölvén, a decemberhó 16-án tartott rendkívüli választmányi ülés jegyzőkönyvét felolvastatja, — a jegyzőkönyv elfogadtatván, a mainak hitelesítésére Inczedy Samu és Páll Sándor tagtársak kéretnek fel.

184. Ministerium 10302 sz. a. a befásítások alkalmával a fanemek célszerű megválasztása tárgyában kelt és az ország összes törvényhatóságaihoz intézett rendeletének másolatát oly felhívással küldi meg, hogy egyletünk előforduló alkalmakkor a közigazgatási közegeknek e rendelet végrehajtásánál tanácsával segédkezet nyújtson, — tudomásul szolgálván, a törvényhatóságoknak kívánságukra a szükséges felvilágosítások kötelességszerűleg meg fognak adatni.

186. Göthe Hermann, mint az ampelographiai bizottság vezértitkára tudatja, hogy az ampelographiai lap ezentul csakis a pártoló tagoknak küldetik meg az évi 4 frt tagsági díj fejében, — tudomásul szolgálván, egyletünk az ampelographiai bizottságba, mint pártoló tag belép.

187. Gróf Attems, mint a Gratz melletti sz. peteri magtelep tulajdonosa közös és nagybani megrendeléseknél az egyleti tagoknak különös árkedvezményt ígér, — a lapban közlendő lesz.

188. Steier gazd. egyesület februárhó 19-én tartandó közgyűlésére hiv meg, — egyletünk képviselőjéül ott lakó hazánkfia Almássy Ede ur kéretik fel.

189. Kertészeti szakosztály indítványozza, hogy Szentgyörgyi Lajos urnak, ki a titkárt a koztelek és szőlő felügyeletében oly odaadó buzgalommal és nagy sikerrel helyettesítette, a választmány hálás elismerését fejezze ki, — igazgató választmány az indítványt örömmel és egyhangulag elfogadva, Szentgyörgyi Lajos urnak fáradhatatlan munkásságáért ezennel

jegyzőkönyvileg köszönetet mond s arról a t. tagtárs urat ki-vonatilag értesíteni fogja.

190. Egyleti titkár előadja, hogy daczára annak, hogy a köztelki külsőség már ezelőtt két évvel sz. Kolozsvár városának községi faiskola céljára évi 5 arany bér mellett át lett engedve, azóta sem az évi bér lefizetve, sem, a mi sokkalta sajnósb, a hely rendeltetési céljára fordítva nem lett, — a városi tanácshoz átirat fog intézteni, melyben a faiskolának még ez idén való felállítása kéretik, mire nézve, ha egyletünk kellő biztosítékot nem nyerne, a hely f. évi aprilhó 1-étől kezdve rendelkezésünkbe visszabocsátottnak fog tekintetni. A 10 aranyról szóló nyugta kifizetés végett a városi pénztárnál lesz bemutatandó s a befolyt összeg, mint köztelki jövedelem elszámolandó.

191. Egyleti titkár előadja, hogy a birtokrendezési statisztikai munkálat kidolgozása azért nem volt befejezhető, mert öt megye névszerint Torda-Aranyos, Alsó-Fehér, Fogaras és a két Küküllő a kérdőíveket mindeddig vissza nem küldötte, ennél fogva kéri a megsürgetést, — igazgató választmány a nagy-horderejü dolgozat mielőbbi elkészülhetése érdekében az illető főispán urakhoz az adatok beküldése végett sürgős f. elkérést fog intézni.

192. A községi gazdasági egyletekről szóló alapszabály minták, — egyleti titkár indítványa folytán a megyékhez lesznek megfelelő számban kiküldendők és a t. szolgabírák szives közbenjárásával községenként kiosztandók.

193. Egyleti titkár Komers évkönyvét, Dr. Bersch borászati munkáját és az erdélyrészi helységnévtárt a könyvtár részére meghozatni kéri, — elfogadtatván, a 10 frt 80 krnyi összeg ezennel utalványoztatik.

194. Egyleti titkár idei közgyűlésünk, --- melyen elnök, két alelnök és 24 választmányi tag lesz választandó, — határ-idejét kitűzni kéri, — a közgyűlés határnapjául 1879 martius-hó 12-ike tűzetik ki.

195. Egyleti titkár előadja, hogy miután a magas kormány ujjászervezése óta egyletünk igazgató választmánya rendes ülést nem tartott, nem is nyilhatott alkalmá, hogy az új földmívelési ministert, szükebb hazánk szülöttét Báro Kemény Gábor ur ő nmlgát tiszteletteljesen üdvözölhesse; ennél fogva indítványozza, hogy az most és olyképen történjék, hogy az üdvözlő feliratnak, mely rövidre vonva reményeinknek és bajainknak is kifejezést adjon, küldöttségileg való átnyújtására Budapestén időző elnökünk és hozzá csatlakozni kívánó tagtársaink kéressenek fel, — egyhangulag elfogadtatván, az üdvözlő felirat szerkesztésére Gróf Bánffy Béla, Tóth Zsigmond és Demeter Károly tagtársak személyeikben külön bizottság felkérte-tt és a feliratnak fenti mód szerinti átnyújtása elhatároztatoti.

198. A napirend során a kolos-monostori gazd. tanintézet felügyelő bizottságának a mult ülésről a mainak tárgyalására kitűzött jelentése és választmányi tag Dr. Mina Jánosnak erre vonatkozó beadványa következtén, — elnök kéri, hogy miután ő mint a hármás felügyelő bizottság egyik tagja, a tárgyhöz érdemlegesen is hozzá szólani kíván, helyette ezen ügy le-

tárgyalására a jelenlevő tagok közül ad hoc elnök választások, — igazgató választmány a felsorolt indokokat helyeselve, ezen ügy tárgyalásának idejére ad hoc elnökül Báró Bánffy Dániel tagtársat kéri fel, ki az elnöki székét azonnal el is foglalja.

Következett a felügyelő bizottság jelentésének felolvasása, mely oly hosszas és beható eszmecsere adott alkalmat, hogy az idő előrehaladta miatt az ülés esti 6 1/2 órakor bezárta és másnap délutáni 3 órakor folytatni határozta.

A folytatólagos ülés januárhó 7-én délután 3 1/4 órakor ugyancsak ad hoc elnök Báró Bánffy Dániel elnöklete alatt megnyitván, a hármass bizottság nevében Szabó József a megelőző eszmecsere alapján némileg átdolgozott jelentést felolvasa és felterjesztésre ajánlja, a mi rövid vita után oly megjegyzéssel fogadtatott el, hogy a jelentés végleges szerkesztésére és az idő rövidege miatt most meg nem történhetett formai kismítására Gróf Bánffy Béla, Tóth Zsigmond és Demeter Károly tagtársak kéretnek fel, melynek megtörténtével a munkát a nmlgu ministeriumhoz azonnal fel is fog küldetni.

Miután az ügy tárgyalása ekként és véglegesen befejeztetett, igazgató választmány sem szükségesnek, sem czélszerűnek nem tartotta a távollevő Dr. Mina Jánosnak most már tárgynélkülivé vált beadványát felolvasni, mely határozat kimondása után ad hoc elnök megbízatásának eleget tévén, az elnökséget ismét alelnök foglalja el.

200. Szőlészeti vándortanárs Fekete Pál tudatja, hogy 1878-ban a zilahi kerületből 14, a tövishátiából 36 és az érmellékiből 67 községet járt be, melyekről a statisztikát beküldte, — utasítatik, hogy a folyó 1879 évben Szolnok-Dobokamegye hátra levő községeit, illetőleg a sajói kerületet járja be, a statisztikai adatokat a legnagyobb lelkiismeretességgel gyűjtse, minden körutjának végeztével a beutazott szőlővidék jelen állapotáról, a tapasztalt hiányokról és azoknak mikénti orvoslásáról indokolt részletes jelentést adjon be, a mint azt a választmány már a múlt évben is megrendelte.

201. Városi főkapitányság 5758 sz. a. tudatja, hogy 158 sz. alatt beadott panaszunk következtében Varga Dánielt a köztelekre néző ablakának befalaztatására utasította, — tudomásul szolgálván az ítélet végrehajtásának megfigyelésére egyleti titkár utasítatik.

202. Székesfehérvári kiállítási bizottság megköszönvén egyletünk felajánlott közreműködését, a térség helyrajzát küldi meg, — a kiküldött bizottsághoz tétetik át.

203. Elnök jelenti, hogy Báró Jósika Sámuel és Gróf Bethlen Gergely évdíjas tagok az alapító tagok sorába lépnek át, — örvendetes tudomásul szolgálván, az ebből folyó szükséges intézkedések megtételére az elnökség kéri fel.

Hitelesítik:

Páll Sándor, s. k.

Inczedy Sámuel, s. k.

Szabó József,

egyleti alelnök.

Gamauf Vilmos,

egyleti titkár.

Meghívás.

A torda-aranyosi gazdasági egyesület évi rendes közgyűlését 1879 január 30-án csütörtökön délután 3 órakor fogja a megyeház nagy termében megtartani, miről az egyesület tagjai azon kérelemmel értesítettek, miszerint a kijelölt időben és helyen minél számosabban megjelenni sziveskedjenek.

Napirend:

1. Elnöki megnyitó beszéd.
2. Titkári jelentés az egyesület 1878. évi működéséről.
3. Pénztárnoki jelentés.
4. Pénztárvizsgáló bizottság jelentése és költségvetési előirányzat.
5. Tisztujtás.
6. Indítványok.
7. Ülés bezárta.

Kelt a torda-aranyosi gazdasági egyesület választmányának Tordán, 1879 január 9-én tartott üléséből.

Báró Kemény György,

elnök.

Velics Ödön,

titkár.

A kolozsvári vizkeresztői vásár.

A január 9-én és 10-én tartott kolozsvári vásár, mint rendezes, úgy ez évben is igen gyenge volt; különben csak a vásárra nevezik azért, minthogy gazdáiktól ez időben a cselédek a szükségesek bevásárlására előleget nyerne. Mindamellett 609 darab marha adatott el és pedig:

150 darab ökör,	párja	210—270 frton,
234 „	tehén	120—160 frton,
40 „	2 éves ökörtinó	90—130 frton,
80 „	1 „ „	45—70 frton,
50 „	2 éves üsző	60—80 frton,
55 „	1 éves üszőborjú párja	38—50 frton.

—r—s.

Vidéki gazdasági tudósítás.

Felső-Rákos, január 14. 1879.

Új évünk csorgó esővel köszöntött be és egészen maig tavaszi formába öltözve viselte magát. Ma azonban vastag hóval borította a földet és meglehetősen hideget is hozott. A székely gazdák, jó esztendőt jövendölnek és azt mondják, hogy ilyenkor, midőn a vetés bundáját többször levelet és mutatja meztelen testét, sok buza lesz. Juhaink metelyben pusztulnak. Marháink egészségesek.

Türök Aron.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS

Hirdetések.

Pénz-kölcsönök

a birodalom bármely részében telekkönyvezett földbirtokra 1000 frttól kezdve bármily magas összegig, 5 vagy 6% kamat mellett törlesztésre és 5000 frton felülieket még előnyösebb feltételek mellett gyorsan eszközölk.

Bekebelezett terhek kifizetését szintén eszközölöm.

Bővebb felvilágosítással készséggel szolgál

(2.)

(3—52.)

Voith Gergely,

Kolozsvárt, Páris-utca 19-ik sz. saájátház.
Értekezhetni posta úján, vagy személyesen naponta d. u. 1—4 óráig

(1.)

Figyelmeztetés.

(3-52.)

A t. cz. közönség becses figyelmét felhívjuk, miszerint tűz- és jégkár elleni biztosításokat, úgy az ember életére, különféle módozatokban tehető biztosítási ajánlataikat, közvetlen a főügynökségnél, vagy az illető al-ügynök uraknál eszközölni, respective foganatósítani sziveskedjenek.

A kockázások szigorú felügyelet alatti elvállalása és az ügy pontos kezelése — azon üdvös és bizalmat gerjesztő — eredményt mutatják fel, hogy a károk szabályszerű és gondossággal párosult megtérítése mellett — a részvényesek évenként — mindig jelentékeny osztalékban részesíttetnek.

A részvények jelenlegi értéke 2200 frt, noha a kifizetett összeg csak 315 frt.

**Az első magyar általános biztosító társaság
kolozsvári főügynöksége.**

Piaci árak.

A heti vásár		Egy hectoliter (=70 kupa)						100 kilo		1 köbméter	1 kilo
helye	napja	tiszta buza	telegy buza	rozs	árpa	zab	törökbuza	széna	szalma	tűzifa	marhahús
Á r a k r a j o z á r o k b a n											
Beszterozo		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Csik-Szereda		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dósa	jan. 14	480	420	390	—	150	270	320	100	200	32
Déva		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Erzsébetváros		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fogaras		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
K.-Fehérvár		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gy.-Sz.-Miklós		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kolozsvár	jan. 16	435	300	325	—	150	300	140	190	300	42
K.-Vásárhely		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nagy-Enyed		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
N.-Szeben	jan. 14	570	470	350	400	190	310	160	90	320	40
Szegesvár		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sz.-Sz. György	jan. 13	600	580	400	340	220	380	280	150	400	32
Szamosújvár		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sz.-Régen	jan. 9	480	357	337	262	180	390	170	80	300	34
Sz.-Udvarhely	jan. 14	650	450	350	—	175	350	180	30	200	28
Torda		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
V.-Hunyad		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Mellékletek

100 darabonként 1 forint 40 kr-ával számíttatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül teljesítés szerint akárhányszor változtathatják.

Az „Erdélyi gazda” hirdetési díjszabályzata.

A kívánt tér megnevezése	1 1-3 1-6 1-12 1-18 1-24 1-30 1-36 1-42 1-52										
	szori hirdetésnél										
	fizetendő forint										
1/16 v. egész oldal	7	20	35	65	95	120	140	160	180	210	
3/16 v. fél „	4	10	18	33	49	60	70	80	90	105	
1/8 v. negyed „	3	6	9	17	24	30	35	40	45	53	
1/16 v. nyolczad oldal	2	3	5	9	12	15	18	20	23	27	
1/16 v. tizenhatod „	1	2	3	5	6	8	9	10	12	14	

Ezenkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hányszor a hirdetés megjelenik.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői

25% vagyis egy negyed részben engedményben részesülnek ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.